

طالبی

خصوصیات گیاهشناسی

طالبی گیاهی یک ساله از تیره کدوئیان Cucurbitaceae با نام علمی Cucumis melo و نام انگلیسی Cantaloupe است. میوه آن گرد به رنگ های زرد، سبز، مشبک، اغلب دارای خطوط عمودی هستند درصد قند کمتر از خربزه می باشد. واریته های سبز رنگ شیرین تر هستند. قسمت های مورد استفاده طالبی و گرمک عبارتند از : میوه و تخم میوه.

برگ ها کوچکتر و روشن تر از خربزه می باشند. شرایط کوددهی و آب و هوایی شبیه خربزه است. نیاز به هرس و تراش ندارد. اگر اندازه میوه مهم باشد می توان عمل تنک میوه را انجام داد. از ارقام مهم در ایران گرمک می باشد. از دیگر ارقام سمسوری ورامین است که سبز رنگ و خط دار می باشد.

کاشت

کشت طالبی به صورت مستقیم صورت می گیرد به خاطر اینکه ریشه های آن حساس به جا به جایی است. در مناطق معتدل بذر آن را مستقیماً در اواخر یا اواسط بهار در محل اصلی می کارند. و در مناطق گرمسیر بذر آن در اواسط زمستان کاشته می شود. طالبی را بدو طریق پشته ای با جوی عمیق یا پشتهای با جوی کم عمق می توان کاشت. فاصله پشته ها ۱۵۰ تا ۲۵۰ سانتی متر و فاصله بوته ها از یکدیگر حدود ۵۵ تا ۹۰ سانتی متر می باشد. با در نظر گرفتن فواصل فوق باید در هر پشته فقط یک طرف آن کشت شود. بهترین حالت عرض پشته ۱۵۰ سانتیمتری و فاصله بوته ۵۰ سانتیمتر است. در کشت سنتی به صورت کپه کاری و به روش جوی و پشته کشت می شود. اما امروزه از گلدان های فیبری جهت کاشت بذر استفاده می شود. سپس گلدان ها به زمین اصلی منتقل می شود. مزیت این روش صرفه جویی در مصرف بذر و عدم نیاز به تنک کردن بوته ها است.

شرایط آب و هوایی و خاک مطلوب

آب و هوای مناسب برای طالبی یک فصل نسبتاً طولانی عاری از یخبندان همراه با نور فراوان و حرارت هوای خشک و رطوبت کافی خاک می باشد. برای کشت در خاکهای شنی، لومی و رسی با زهکشی خوب مناسب است. طالبی بهترین نتیجه را در آب و هوای گرم و خشک می دهد. این گیاه بر اساس منشأ خود گرما دوست و به ویژه نور زیاد می خواهد. هوای ابری و بارانی در موقع رسیدن میوه باعث می شود که طالبی طعم مطبوع و کیفیت لازم را پیدا نکند. دوره رویش این گیاهان طولانی بین ۸۰ تا ۱۰۰ روز متفاوت است. هر چند که طالبی در طیف وسیعی از انواع خاک ها کشت می شود ولی تنها در خاک های حاصلخیز که دارای مواد غذایی آلی و معدنی کافی باشند بهترین نتیجه را می دهند. مناسب ترین pH برای کاشت طالبی بین ۶ تا ۷ می باشد. در خاک های اسیدی رشد آن کاهش یافته و برگ ها به رنگ زرد مایل به سبز در می آیند.

اگر طالبی را در مناطق سرد سیر کشت کنیم چاره ای جز کاشت نشأ در خزانه نداریم؛ برای این کار از گلدان های فیبری استفاده میکنیم، بدین ترتیب که بذر ها را در عمق ۳ تا ۴ سانتیمتری کاشته و روی آن را با خاک میپوشانیم و طوری آبیاری را تنظیم میکنیم تا خاک گلدان ها همیشه مرطوب باشد، گلدان ها باید در نقطه ای گرم بوده و محل نگهداری (خزانه) آفتابگیر باشد. بذر ها را ۴ هفته قبل از گرم شدن هوا میکاریم و بعد از آنکه رشد بوته به حد کافی رسید به زمین اصلی منتقل میکنیم. برای اینکه دمای خاک را به دمای مناسب رشد برسانیم میتوانیم مناطق کشت را با پلاستیک سیاه بپوشانیم با این کار حرارت جذب خاک شده و باعث گرم شدن سریع خاک میشود. راه دیگر استفاده از مالچ در کاشت است بدین صورت که :کشاورزان در بهمن ماه اراضی خود را به صورت جوی و پشته در می آورند به این صورت که کف جوی ها را با پوشش پلاستیک به عنوان مالچ پوشانده و علاوه بر آن از پوشش پلاستیک به شکل تونل نیز کمک می گیرند. مالچ کشی در اول بهار موقعی که هوا شروع به گرم شدن می کند، تأثیری مثبت در کاهش تبخیر دارد. آثار سودمند مالچهای پلاستیکی را حفظ رطوبت خاک، کاهش فشردگی خاک، کنترل علفهای هرز، افزایش مقادیر دی اکسیدکربن اطراف گیاهان جوان، کاهش شتشی کود، افزایش دمای خاک و کاهش فرسایش بادی و آبی عنوان کردند. غلظت نیترات خاک بعد از برداشت محصول در لایه سطحی خاک (صفر تا ۳۰ سانتی متری) به طور معنی داری در تیمارهای مالچ افزایش داشته است که احتمالاً به دلیل کاهش شتشی موادغذایی و وجود شرایط گرمتر و مرطوبتر و مناسب برای تحریک بیشتر معدنی شدن نیتروژن بوده است.

مرحله ی لقاح طالبی وقتی است که قد بوته ها ۵ تا ۶ سانتیمتر شده باشد. در این مرحله باید از NPK استفاده کنیم. ضمناً کود را ۱ تا ۲ بار در زمان آبیاری به گیاه القا میکنیم. گیاه بعد از بارور شدن شکوفه هایش ظاهر میشود که در این مرحله نیز باید از NPK استفاده کنیم که پتاسیم و فسفر بیشتری داشته باشد چون با این عمل به توسعه میوه کمک خواهیم کرد. اگر نیتروژن اضافی به خاک برسد گیاه بزرگی خواهیم داشت که بدون میوه خواهد بود.

آبیاری

مرطوب نگهداشتن خاک در کشت طالبی کاری بسیار مهم و اساسی است این گیاه به خشکی حساس بوده و تا زمانی که شروع به میوه دهی کند نیاز زیادی به آبیاری دارد. با این حال اگر بیش از اندازه به گیاه آب دهیم ریشه ها از آب اشباع شده و گیاه از بین خواهد رفت. پژمردگی برگ ها در ساعتی از بعد از ظهر در طالبی شایع است که با به خنکی رفتن هوا این حالت از بین میرود اما اگر در ساعات اولیه صبح هنوز این حالت را داشته باشیم گیاه ما دچار کم آبی شده است و آبیاری به خوبی صورت نگرفته است. سیستم آبیاری قطره ای بهترین روش برای آبیاری در این کشت است. آبیاری طالبی باید آرام و عمیق باشد یعنی آبیاری با فشار پایین صورت گیرد طوری که باعث ضعیف شدن و از بین رفتن خاک پای بوته ها و مختل شدن سیستم ریشه ها نشود. باید مراقب بود آب فقط پای بوته ها ریخته شود و از پاشش آب روی بوته ها و شاخ و برگ ها باید جلوگیری کرد. خاک پای بوته ها باید تا عمق ۴ سانتیمتری مرطوب باشد. آبیاری عمیق باعث رشد بیشتر بوته ها شده و بهتر است در ساعات اولیه صبح انجام گیرد.

هنگامی که اولین میوه مشاهده شد، آبیاری را به ۱۰ روز یکبار کاهش میدهیم. چون اگر در این مرحله آبیاری زیاد داشته باشیم میوه ها آبکی و بی مزه خواهد بود چون قند کمتری در میوه یافت خواهد شد. یک هفته قبل از برداشت هم آبیاری را قطع کرده بدین ترتیب به شیرین شدن میوه ها کمک شایانی می کنیم.

در حین داشت تنک کردن بوته ها و هدایت آن ها به روی پشته ها با خاک دادن پای بوته در سمت جوی، مبارزه با آفات و بیماریها و علفهای هرز انجام می گیرد.

کود دهی

استفاده از کودهای نادرست در زمان نامناسب منجر به تولید بوته هایی بسیار بزرگ شده که تقریباً هیچ میوه ای تولید نمیکنند. استفاده از ریز مغذی هایی مانند آهن، روی و بر و همچنین کود حیوانی همزمان در کاشت و پرورش محصول طالبی، موجب شیرین تر شدن و افزایش تولید آن می شود. با توجه به کاهش شدید مواد آلی در خاک های کشور و بروز مشکلات روزافزون ناشی از عدم مصرف کودهای آلی ضروری است در برنامه های مدیریتی کودهای آلی و ریز مغذی ها در مزارع به خصوص در زراعت سبزی و صیفی جات مورد استفاده قرار گیرند. با روش محلول پاشی ریز مغذی ها و کود دامی تولید محصول طالبی ۳۰ درصد افزایش یافته و محصول شیرین تری به دست می آید. گیاه طالبی در یک فصل رشد حدوداً ۸۰ تا ۱۵۰ کیلوگرم در هکتار ازت (N) نیاز دارد. نصف این مقدار را بایستی قبل از کاشت و باقی مانده را زمانی که گلپای گیاه شروع به رشد و نمو می کنند در اختیار گیاه قرار داد. بهترین روش مصرف کودهای ازته در این زراعت مصرف نواری و پس از آن مصرف بصورت چالکود اطراف ریشه می باشد. اهمیت فسفر در زراعت طالبی به خاطر این حقیقت است که بذرها این گیاه به مقدار زیادی دارای این ماده هستند. کل مقدار کود مصرفی فسفره در این زراعت باید قبل از کاشت مصرف شود. پتاسیم مهمترین عنصر جهت رشد و نمو طالبی می باشد. نیاز طالبی به این عنصر نسبت به سایر عناصر بیشتر است. با توجه به نقش این عنصر در تولید قند و اهمیت درصد قند به عنوان یک فاکتور کیفی در این محصول، مصرف بهینه این عنصر غذایی در این محصول از اهمیت بسزائی برخوردار است. تمام کود پتاسه مصرفی بایستی قبل از کاشت مصرف شود. بور از جمله عناصری است که در تولید قند در طالبی نقش مهمی ایفا می کند.

آفات و بیماری ها

شته و تریپس، آبدزدک و عروسک، راب و حلزون خسارت آن اقتصادی نمیباشد ولیکن میتوان به مبارزه مکانیکی به صورت جمع آوری آفات از سطح مزرعه پرداخت. موارد ذکر شده تنها با مراقبت و رعایت دور آبیاری قابل کنترل بوده و روش مبارزه شیمیایی ندارند. در مبارزه با شته جالیزی یکی از اقدامات مهم زراعی وجین علفهای هرز مزرعه است زیرا علفهای هرز مزرعه اولین مکانی است که شته ها پس از سپری کردن زمستان روی آن مستقر شده و از آن تغذیه می کنند. بطور کلی آبیاری در صبح زود و کنترل رطوبت و ایجاد تهویه مناسب، همچنین نور دهی کافی و آفتاب فراوان برای جلوگیری از آفات و بیماریها در طالبی مهم هستند.

سفیدک پودری (سطحی) جالیز Cucurbit powdery mildew :

اولین علائم بیماری به صورت لکه های کوچک سفید آرد آلود روی برگها و ساقه ها می باشد که بتدریج سطح آنها را گرد سفید رنگی فرا می گیرد و بزودی بیماری توسعه یافته، ظرف مدت کوتاهی پوشش قارچی، هر دو سطح برگ را فرا می گیرد. نشانه های اولیه بیماری، در واقع موقعی ظاهر می شود که اولین گلها باز شده و بوته هنوز ساقه خزنده خود را ایجاد نکرده است. برگهای مبتلا سفید، خشک و شکننده شده و مخصوصاً در مورد برگ طالبی لکه ها بزودی قهوه ای رنگ می گردند. در بوته های مبتلا میوه ها زودتر از موعد مقرر رسیده، شبکه پوست آنها خوب تشکیل نشده، بافت آنها نرم می گردد. علاوه بر این، گوشت میوه، بی مزه و مواد جامد محصول در آنها به طور قابل ملاحظه ای کم می گردد. انتخاب بذر ارقام مقاوم، کاشت در مناطقی که هوا جریان داشته باشد، کاهش رطوبت و خشک شدن زمین در فاصله دو آبیاری از روشهای کنترل آن می باشند.

آنتراکنوز:

این پاتوژن عامل آنتراکنوز خانواده کدوئیان می باشد و بویژه به خیار، هندوانه و طالبی حمله می کند. میزبان در تمامی مراحل رشد مورد حمله قرار گیرد گاهی اوقات صدمات زود هنگام بوده و سبب از بین رفتن برگهای لپه ای و پیدایش لکه های نکروتیک

روی ساقه چه و در پایان عامل مرگ گیاه می باشد. اغلب آلودگی حاصل از این بیماری به صورت خطرناک در مرحله گلدهی و میوه می باشد که سبب از بین رفتن برگها - ساقه ها و میوه ها خواهد بود. علائم روی برگها به صورت لکه های کروی در آغاز سبز رنگ پریده با ظاهر روغنی که با مرور زمان از قسمت مرکزی به رنگ قرمز و بعد قهوه ای در آمده و به طوری که سطح آن از قارچ پوشیده می شود. بافتهای برگ الوده خشکیده و شکننده می شوند و در صورت افزایش لکه ها سبب خشک شدن تمامی برگ می شود. در ساقه ها پیدایش صدمات شبیه برگ خواهد بود لکه های ساقه اغلب به صورت کمربندی ظاهر شده و بدین طریق سبب مرگ قسمت فوقانی خواهد بود. با بهره گیری از بذر سالم یا بذر ضد عفونی شده و سم پاشی گیاه با سموم حاوی مس و سموم فاقد مس مانند زینب و فریام می توان آن را کنترل کرد. برای پیشگیری ضد عفونی بذر، استفاده از ارقام مقاوم و آیش زمین راههای مناسب هستند.

پژمردگی آوندی ناشی از ورتیسیلیوم

ایجاد بیماری آوندی و پژمردگی - خشکی قسمتهای هوایی و برگها. قهوه ای شدن بافتهای چوبی قاعده ساقه و ریشه. استفاده از ارقام مقاوم ، تناوب با گیاهان غیر میزبان مانند غلات ، ضد عفونی خاک خزانه ، آفتابدهی از روشهای کنترل آن است.

برداشت

در بحث برداشت مهمترین عامل رسیدگی میوه است که تعیین میکند میوه آماده برداشت هست یا نه. اگر زود برداشت کنیم طالبی ها شیرین نبوده و گوشت سفت دارند. اگر هم دیر تر از حد معمول صبر کنیم بیش از حد نرم و ترد خواهد بود.

مواردی که برداشت به موقع را تعیین میکند عبارتند از:

رنگ طالبی : تور دومین لایه از پوست طالبی است که نشانه مناسبی برای تعیین زمان برداشت میباشد، اگر تور سبز بوده و پوست پشت تور به رنگ زرد یا کرم رنگ باشد آماده برداشت است .

بوی طالبی : بوی طالبی بعد از شکوفه زدن شروع میشود. اگر بوی مشک احساس کردید طالبی رسیده است در غیر این صورت هنوز نرسیده و باید صبر کرد.

ساقه طالبی : در نهایت برای تعیین زمان برداشت به ساقه ها نگاه میکنیم در اطراف پایه ساقه باید ترک ظاهر شده باشد، به آرامی ساقه را فشار میدهیم به راحتی از محل ساقه جدا میشود. اگر این عمل را انجام دادید و با این حالت مواجه نشدید باید اجازه بدهیم طالبی چند روز دیگر آماده برداشت شود.